

Hvorfor skal det være så svært for krænkede børn og kvinder at få en tålelig tilværelse, efter det omsider er lykkedes dem at slippe væk fra en voldelig eller tyrannisk far og ægtemand? Og hvem hjælper de forslåede og krænkede børn?

Af Margrethe Wivel, leder Indvandrer Kvindecentret og **Vivian Jørgensen**, bestyrelsesformand for Indvandrer Kvindecentret og familieretsadvokat

Hun næsten skriger i telefonen af fortvivlelse. Hvordan kan retten mene, at hun skal aflevere sine børn til uovervåget samvær med deres mentalt retarderede og voldsomme og aggressive far og hans voldelige familie? Den familie hun af samme grund er flygtet fra og hvor et familiemedlem er dømt for vold mod hende og et andet har truet en ansat i kommunen med tæsk? Overvåget samvær med kommunens folk som bisiddere kunne gå an, selvom det ville kræve en mental kraftanstrengelse både for børnene og hende at skulle konfronteres med den syge mand – hun blev sendt til Danmark for at blive gift med at have valgt ham selv – og med hans familie som psykisk og fysisk tyranniserede hende i årevis. Men nu skal børnene hver uge være alene med denne far, der er for syg til at interessere sig for dem, og hans tyranniske familie.

”Det eneste, jeg vil, er at hjælpe mine børn til at få et trygt liv. De er bange for deres far, og nu skal jeg aflevere dem til ham og hans familie. Hvorfor?”.

Vi bliver hende svar skyldig! Retten har talt. Og ifølge den og den nye forældreansvarslov er mor og far altid de bedste i verden. Og skilsmisseforældrene skal da bare sætte sig ned og tale om tingene – et politisk påbud! Og det forplanter sig både til statsforvaltningen, retten og politiet.

For ikke så længe siden kostede dette en kvindes liv. På trods af fem skriftlige og en hel del mundtlige henvendelser til politiet, kunne hun ikke få politiets beskyttelse mod den mand, der havde tæsket hende i årevis mens børnene så på, og som børnene var så rædselsslagne for at det ældste barn selv rettede henvendelse til sin skole, som sørgede for, at moren og børnene kom på krisecenter. De skulle klare det selv, som voksne fornuftige mennesker (den voldelige mand var psykisk syg og fik førtidspension af samme grund)! Manden fortsatte uhindret med at forfølge hende. Det kostede hende livet.

En anden kvinde forlader sin ægtemand efter gentagne gange at være udsat for vold i børnenes nærvær. De 3 børn bor nu hos moren, som gennem 2 år samarbejder med faren om børnene, i forgæves håb om ikke at få yderligere problemer. Til sidst opgiver hun samarbejdet og søger om ophævelse af fælles forældremyndighed for at få ro omkring børnene, men får i statsforvaltningen besked på at samarbejde. Hun forsøger igen at samarbejde med far om børnene – indtil han opsøger hende og forsøger at slå hende ihjel med kniv, mens 2 børn ser på. Et overgreb som vurderes som ’farlig vold’, for hvilket han idømmes fængselsstraf i 1 år og 2 måneder.

Sådan har det ikke altid været. Indtil 1996 beskyttede samfundet børnene i familien og var i den forbindelse interesserede i også at beskytte børnenes primære omsorgsperson mod yderligere overlast for at sikre børnenes tryghed. Lovgiver erkendte at afgørelsen af forældremyndighed og samvær alene var baseret på et skøn over, hvad der var bedst for barnet i den konkrete situation. Hvis den ene forælder ansås for at have haft en socialt afvigende adfærd, ved f.eks. et misbrug eller voldelig eller aggressiv adfærd, når barnet var til stede eller overfor barnet, ville retten lægge vægt på dette, og ikke lade det være afgørende, om der tilfældigvis var skriftligt bevis. Det afgørende var, at barnet i fremtiden fik ro, stabile forhold og tryghed.

Før 1996 var der fri bevisbedømmelse og ikke særlige dokumentationskrav for statsforvaltningen eller domstolene. Sagerne blev afgjort ud fra de relevante oplysninger, som med rimelighed kunne fremskaffes. Det var alene myndighedernes valg, hvilke og hvor mange indicier, der skulle lægges vægt på for at en påstand ansås for bevist, og hvilken vægt beviset i så fald skulle have. Barnet behøvede ikke nødvendigvis først have fået fysiske mærker efter krænkelser, og var der tvivl om beviserne for, om et barn var blevet krænket, kom tvivlen barnet til gode.

Fra 1996 fik den voldelige forælder retten til samvær med børnene, ligegyldigt om det var til barnets bedste, og der skulle urimeligt tunge beviser til for at ophæve denne ret. Det skulle nu bevises, at samvær var til alvorlig skade for barnet, hvilket var svært, da der sjældent var udenforstående vidner eller synlige mærker efter vold, incest eller psykiske krænkelser. Dom for vold overfor børnenes primære omsorgsperson og skriftligt polititilhold var ikke nok til at stoppe samvær med børnene. Forældremyndigheden gik dog stadig til den ikke-krænkende forælder, der som oftest var moren, og som typisk også havde været primær omsorgsperson, fordi retten vurderede, at hun ville være bedst til at skabe ro og trykthed om barnet.

Helt galt gik det i 2007, hvor man lavede loven om igen. Nu er ikke engang forældremyndigheden sikret den ikke-voldelige eller ikke-krænkende forældre. Man skriver godt nok i loven, at forældremyndigheden skal afgøres ud fra, hvad der er bedst for barnet; men politikerne har allerede besluttet, hvad der er bedst; nemlig fælles forældremyndighed, uanset hvad den konkrete prøvelse af de nærmere omstændigheder viser. Dommeren har ikke længere fri bevisvurdering og kan ikke længere afgøre alene ud fra barnets tarv. Sagen afgøres ud fra en hovedregel om "ligestilling" og "tvunget samarbejde", uanset om den ene forælder har en socialt afvigende adfærd, hvis der ikke er tungtvejende skriftligt bevis for den. Nogle retter sætter den krænkede overfor krænkeren om et lille rundt bord og forventer så, at den krænkede "på lige fod" er i stand til at forklare frit om det fremtidige "tvungne" samarbejde, for dommeren er oftest ikke interesseret i at høre om tidligere krænkelser, herunder voldelig, adfærd, uden skriftlige tunge beviser. Hvis de ikke er dér, er det, der skal tales om fremtidigt samarbejde, alt andet er "mudderkastning". Væk er derfor barnets og forældrenes fælles fortid. Det er heller ikke længere trygt for barnet at sige sin mening ved en samtale i retten. Samtaler med børnene skal nu modsat tidligere gengives overfor begge forældrene efterfølgende, og barnet ved det. Et barn, der er blevet krænket, kan derfor ikke længere forventes at turde tale frit om krænkelserne til dommeren.

For at ophæve fælles forældremyndighed kræves nu tunge, synlige beviser, som meget sjældent findes inden for hjemmets fire vægge, og i øvrigt ofte beror på tilfældigheder (ved hun om hun skal gå til lægen, eller fraråder familien hende det?). Men selv skadestuerapport eller dom for vold er ikke nødvendigvis tungtvejende beviser.

Skulle det lykkes at ophæve den fælles forældremyndighed, giver det ikke nødvendigvis, den forælder, der får forældremyndigheden, og barnet ro og trykthed i videre omfang. I 2007 indførte man nemlig også en meget vidtgående orienteringsret for den forælder, som ikke har forældremyndigheden. Det betyder at vedkommende let kan finde frem til forældremyndighedsindehaverens evt. beskyttede adresse, og fortsætte med at chikanere og tyrannisere.

På papiret er "barnets bedste" tilbage efter lovændringen fra 2007, når det skal afgøres, om der skal være samvær. Praksis viser dog det modsatte. Mantraet om ligestilling og tvunget samarbejde

bliver også retningsgivende for, om der fastsættes samvær og hvor meget. Retterne fastsætter nu også samvær i mange sager og ofte i videre omfang end statsforvaltningen tidligere gjorde.

Den nye forældreansvarslov er lavet i den ånd, at alle parter er ligeværdige og fornuftige. Den tager udgangspunkt i velfungerende forældre, hvor begge er indstillet på, at børn er en fælles opgave – også efter at mor og far er gået fra hinanden. Men de har aldrig behøvet denne lov, for de ender sjældent i retten. De har altid kunne snakke sig frem til en god løsning for hinanden og børnene.

Det gælder ikke mange af de kvinder og børn, vi møder i vores dagligdag. Kvinder, der ofte i forvejen er udsatte og marginaliserede, og deres børn, der har været undertrykt og krænket af en voldelig ægtemand og far, som de endelig kæmper sig fri af. Skal de kæmpe forgæves for at sikre deres børn og sig selv et trygt liv, skal de overfaldes eller slås ihjel, eller skal de have hjælp? De og deres børn har om nogen brug for retssikkerhed og hjælp, men lades helt i stikken af den nye lov. De sager, der ender i retten, er de hvor parterne ikke kan tale sammen, fordi der er krænkelser, og der er ”barnets bedste” simpelthen ikke sammenfaldende med ”ligestilling og samarbejde” mellem forældrene.